

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átveve:	
Égész évre	8 frt — kr.
Negyedévre	2 „ — „
Helyben házhoz hozva:	
Égész évre	10 frt — kr.
Negyedévre	2 frt 50 kr.
Aidélre postán szállítva:	
Égész évre	12 frt — kr.
Negyedévre	3 „ — „

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfőn és ünnep utáni napok kivételével

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apacza u. 3. sz.

A szerkesztőség köziratok visszaszolgáltatására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

NAGYVÁRAD, november 7.

A jászói préposthelyettes.

Benedek Ferencz jászói prépostnak sajnálatos betegsége szükségessé tette, hogy mellé utódlási joggal helyettes adasék, ki átvegye a nemes hivatással bíró, a hazafias és vallásos nevelés és közoktatás terén kiváló érdemeket szerzett jászóvári premontrei kanonok-rend ügyeinek vezetését.

Ma gyültek össze Jászón — csaknem teljes számban — a rend tagjai, hogy a rendszabályok értelmében hármát jelöljenek ki rendházaik közül, kiket méltóknak tartanak arra, hogy azok közül nevezze ki az apostoli király, mint a magyarországi kath. egyház főkegyura, a prépost helyettesét, kire Benedek Ferencz után a préposti czim és méltóság, javadalmaival és kiváltságaival együtt újabb választás és kinevezés közbejötté nélkül fog átszállani.

A rendtársak bizalma erre a magyar közjogban is kiváltságos, diszes magas méltóságra, első sorban, impozáns nagy többséggel *Nátafalussy* Kornélt, a nagyváradai tankerület érdemes, tevékeny főigazgatóját jelölte.

Benne, ha a felség kegye a választást megerősíti, a hazai középiskolai tanügynek egyik kiváló hivatott vezére kerül a rend kormányzói székébe, ki csaknem négy évtized óta minden munkásságát a nevelés és oktatás szent ügyének s a tudományos irodalom művelésének áldozta. Méltó annak a rendnek az élére, amely-

nek 3 főgymnasiuma és egy konviktusa van.

Rendtársai bizalmát kétségkívül azzal hálálja meg, hogy szép tehetségeit, gazdag tapasztalatait, sokoldalú tudását és munkásságát teljes mértékben a rend ügyeinek felvirágoztatására fogja szentelni.

Nagyvárad tanügye és társadalma őszintén fájjalja e kiváló, köztiszteletben álló vezéregyéniségnek távozását, de örvend, hogy ily diszes méltóság jut neki osztályrészül s nehéz feladatához szívből kívánja, legyen vele az Isten áldása s működését siker koronázza.

Ad multos annos!

Életrajza.

A megválasztott jászói coadiutor életrajzi adatai a következők:

Nátafalvi *Nátafalussy* Kornél, született 1841. nov. 17-én *Letenyén* Zemplénum megyében. Családja ősrégi nemesi család, mely az oklevelek tanúsága szerint már a tatárjárás előtt is nagyban virágzott. Atyja *Letenyén* jó módú köz- és váltóügyvéd volt s fiát a legjobb nevelésben részesíthette. Szeretete a gyermek ifjubar a premontrei kanonokrend iránt, mint kassai gimnáziumi tanulóban ébredt föl a rend tagjainak buzgó vezetése alatt s mikor középiskolai tanulmányait bevégezte, már rég megérlelődött benne a szándék, hogy belép a rend kötelékébe. A rend kulturális működése és hazánk történetében e téren szerzett nagy érdemei voltak az ifjú eszményképei.

1858-ban lépett a rend kötelékébe, mely őt már 1861-ben a kassai kath. főgimnáziumban tanáru alkalmazta. Időközben letette a történelemből és földrajzból a tanári vizsgálatokat kitűnő sikerrel. 1873-ban *Kaczvinsky* Viktor jászóvári prépost titkáru alkalmazta a

fiatal nagyképzettségű tanárt. A rendnek azonban szüksége volt a kitűnő pedagógusra s azért már egy évi titkári működése után, mely minőségben előzőkeny modorával, szellemével megkedveltette magát felebbvalóival, a *rozsnyói* kath. főgimnázium igazgatásával bízott meg. 12 évig vezette itt nagy sikerrel a főgimnázium ügyeit s 12 évi munkásságával azon volt, hogy a főgimnáziumot pedagógiai tekintetben kifogástalanná tegye, nivóját emelje. Tanártársai s a város intelligenciája, melynek köreiből otthonos volt, szeretettel s sajnálattal búcsúztak el tőle, a midőn 1886-ban a *kassai* kath. főgimnázium vezetésével bízott meg.

Pedagógiai működésének sikerei nem kerülhették el gróf *Csáky* Albin akkori vall. és közoktatásügyi miniszter figyelmét sem, mert előterjesztésére 1892. szept. 9-én a király Ő Felsége *nagyváradai tankerületi főigazgatóvá* nevezte ki.

A legfontosabb tankerületek egyikének vezetésével bizta meg így, melynek nagy kiterjedése s nemzetiségi helyzete nagy feladatokat rótt a kinevezettre. Feladatát nehéz helyzete daczára a legnagyobb sikerrel oldotta meg, ennek elismerésül megnyerte a Felső-től 1896. február hó 22-én a kir. tanácsosi czimet.

Irodalmi, történelmi s kulturális érdemeit méltányolva siettek őt a közművelődési társulatok is tagjaik sorába iktatni. Választott rendes tagja a Magyar Pedagógiai Társaságnak, tiszteletbeli tagja a Temesvár vidéki tanári körnek, választmányi tagja a Magyar Tört. Társulatnak, az Egyetemes Philológiai Társulatnak, a nagyváradai Szigligeti Társaságnak, a Bihar megyei Régészeti és Történelmi Egyesületnek.

Irodalmi tevékenysége szeretettel fordult a rend dicsőséges története felé s célját képezte, hogy annak minden mozzanatát felkutassa s feldolgozza. Ilyen irányu dolgozatai igen számosak s teljes felsorolásuk csaknem lehetetlen. Megjelentek a kassai s rozsnyói főgimnázium értesítőiben, megírta a Nagyvárad-hegyfoki pré-

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

H a d a k u t j a.

Mese-szerűen tovább szövi-vonja; Bukcsy.

Hetedik ének.

Némelyes, mindent elsőprő ütközetek után a hadak elérték Örkényt. A lapos, kis falu őszinte döbbenettel fogadá kebelébe a világ négy tája felől érkező porlepte hadakat. Immáron négy ezred is próbára tette a falu békéjét, kockáztatta nyugalma és felemészté a felemészthetőket. A felemészthetők alatt ezuttal szilva értendő; szilva, minden nagyságban és az éretlenség minden formájában. De hogy közkeletnek örvendett s hogy továbbá kellő módzatok között cserélt gazdát, azt az utcaszerte hangos iraskodás és sivalkodás igazolta.

Egyébiránt itt derült ki az örkényiek azon végzetes tévedése, hogy Örkény épen elengendő ahhoz, miszerint az Örkényben lakozók kényelmes otthonra leljenek benne. Ezuttal a lábas jószág — beleértve természetesen a háznépét is — kitéssékelődött a fedett részekből, s kiterelve, sorsára hagyatott. És még a hontalanná vált háznép elfogódva szemlélte egykori otthonát, amelyben ime, ragadós kezű hadinép helyezkedik mesés kényelembe és míg a takarékos férfi elem megütődve tapasztalta, hogy a gazdasszonyi előrelátással összehordott és az éléskamrában elrejtett élelmi cikkek miként kerülnek prédára hamarosan (érthetetlen, tisztára, mert hiszen a komoly

tekintetű hadiak semmiért nem adnak pénzt, ellenszolgáltatásképpen) addig és mindezek betetőzőjeül a falu egyetlen formás házán kétszínű lobogó bontakozik ki, a kapura pedig piros lámpás akasztódik.

Mindezek összesége jelenti pedig, hogy Örkényben hadosztály összpontosítás vala ez időben és nagymérvű drágaság és felfordulás.

A nyugalom pedig fenekestől felfordult. A békés polgárzat sajátságos ellentétben a hadiakkal, akik tán azon sem ütődtek volna meg, ha hadsereg összpontosításnak nevezik ezen kergette állapotokat, a békés polgárzat, ismételjük, semmiképen nem tudott belenyugodni a hadosztály összpontosításba.

Mert egyrészt futó tűz esetén sem szükségeltetik nagyobb elővigyázat, óberség és gond, mint hadosztály összpontosítás idején, s más részről a gond soha sem a hadakozó felek osztályrésze, mint inkább a tökéletesen büntelen polgárzaté.

Lám itt is. Míg egyik tajtékzó lovu huszár a másik sarkába tiport, rémes jelentéseket hozván a környéken itt is, ott is lappangó aljas ellenségről s míg a hadak tökéletes harcokész állapotnak örvendettek, vagyis más szóval minden pillanatban teljes tábori felszereléssel és elkeseredéssel megsemmisíteni készek valának mindeneiket, szóval: míg annyi ezer harczásznak nyugalma alsírath-szerű borotva élen ingadozott, addig ugyanezen hadak, ugyanitt totális nyugalommal faltak fel minden felfalhatót és — szétbontván a taktikusan összerótt szalma-kaz-

lakat — hamarosan vendég ágygyá varázsolták a szobák padlatát, ugyszintén a konyhák és udvarok minden tenyérnyi helyét. A községháza előtt, ott, hol a drasztikus előidőkben a kaloda intett jobb erkölcsökre, itt fel valának turva a martok és a mindent megszegyenítő módon piszkos katonaszakácsok ugyancsak totális nyugalommal kevergették a legények menüjét. Holott a polgárzat ezer aggodalmi közepette, folytonos tipegés és tapogásnak örvendett és le nem hunyta volna félszemét is e világért sem.

Am „Tennen házadban is csupán szálló vendég vagy“, mondá annak idején ama bizonyos kegyes zarándok ama bizonyos gögös várurnak; ugyanigy a hadak is, akik keleties kényelemmel rendeztek össze fekvőhelyeket, csak azért, hogy azokban azután más elem pihenje ki fáradalmait.

Mert ime, alig hogy az álomra hajló nappal lépést tartva a hadak is álomra hajtották tapasztalatokban immár megőszülődő fejüket, ime riasztó parancs érkezett. A parancs minden éle abban csucorodott pedig, hogy a második zászlóaljra bizza a nyugovó hadosztály összes nyugalma; ezen tetszetősen hangzó állításnak azonban meg vala a sötét háttére is. Hogy a hadosztály nyugszik, az szép dolog, hogy nyugalma bizni óhajt, ez is érthető valami; de hogy miért épen a második zászlóalj az, akit nyugalombani bizhatósága tekintetéből ime kiszemelt, ez, ez vala épen a megoldatlan rébusz az említett és érdekelt második zászlóalj minden egyes egyede előtt. Ez egyedek hitték és vallották ugyan, hogy a gyámoitalanok álma felett virraszt

postság. a jászói prelátusok történetét 1240—1552-ig, továbbá a jászóvári premonstrei kanonok rend irodalmi tevékenységét. Egyéb munkái: a Leleszi konvent mint hiteles hely (Századok), Kassai székesegyház s a jászóvári prépostság szerkönyvei. Irt még életrajzokat, tanügyi cikket, bírálatokat tanügyi s művészeti, szépirodalmi munkákról a fővárosi és vidéki lapokban. 1881-ben jelent meg Kaczvinsky Viktor jászói prépost jubileuma alkalmából egy gyönyörű diszmunkája »Schematismus historicus« czímen, mely az ünnepeit préposttal és a rend történetével foglalkozik.

A választás.

— Saját tudósítónktól. —

Tegnap, kedden ment végbe Jászón a jászói prelátus coadiutorának megválasztása. A rend szervezeti szabályainak értelmében három tagot jelöl első, második és harmadik helyen, kik közül a felség nevezi ki az új prelátust még pedig rendszerint az első helyen jelöltet.

Mint tudósítónk távirja, a coadiutori állásra a kanonokrend gyűlése *első helyen* 65 szavazattal *Nátalalussy* Kornél nagyváradi tankerületi főigazgatót jelölte, a második helyen dr. *Takács* Menyhért kassai igazgatót, harmadik helyen dr. *Ventkő* Jusztin theologiai tanárt. A felség már többször nyilvánította kegyét *Nátalalussy* Kornél főigazgató iránt, remélhető tehát, hogy kegyét ezuttal sem vonja meg és kinevezi arra a diszes méltóságra, melyre a rend nagy bizalma jelölte.

A jászói választás örvendetes hire már a délutáni órákban elterjedt a városban nagy örömet keltve minden körben, de különösen tanügyi körökben, melynek néhány tagja sietett is gratulálni a megválasztottnak lakásán, mert *Nátalalussy* a rend gyűlésén nem vett részt.

Nátalalussy Kornél főigazgatóhoz az első üdvözlő sürgöny *Ivánkovic*s János rozsnyói püspöktől érkezett, ki a rend gyűlésének elnöke volt. Tudatta vele sürgönyében a 65 szavazattal való első helyen történt jelölését és e fölötti örömeinek adott kifejezést. A második gratuláló sürgöny a rend gyűlésére kiküldött *kir. biztostól* érkezett.

A megválasztott egész halom üdvözlő sürgönyt kapott még a különféle *rendházaktól*, a

kassai és rozsnyói ismerőseitől és barátaitól, a tankerületi főigazgatóktól stb. stb.

A Széll-kormány és a kath. sérelmek.

Egy tizenöt oldalas röpirat jelent meg e czímen, mely sok jó akarattal, de minden röpirat eredendő bűnével, tulságos személyi fel fogással tárgyalja a püspöki kinevezések, a kongrua és autonomia ügyét.

A mi az első részt illeti, ezen erős kortes szag vonul végig a váci püspöki szék betöltését illetőleg. Kit akar, azt nem mondja, de hogy kit nem akar, azt ugyancsak kifejezésre juttatja.

A kongrua ügyében kifejtett nézete veszedelmes dolog.

Az autonomiara vonatkozó nézete pedig teljesen elvetendő. Az 1870-ik elaboratum meghalt és ez az egyedüli okos dolog, a mit tehetett. Nem. Az egyház tanítói missióját illetőleg semmiféle autonómiát el nem ismerünk. Gazdasági, választási, stb. világi vonatkozású dolgokban, ott igen. Ott helyén van. Az sem áll, hogy elejtették volna a kérdést. Jó lélekkel ezt most még nem lehet állítani.

Nagy kérdéssel foglalkozik e kis röpirat, de be kell vallanunk, hogy nem fejt meg egyet sem.

A mármaros-szigeti mandátum.

Egy reggeli lap hozza, hogy a mármaros-szigeti választó kerület szabadelvű pártjának egy része *Várady* Gábor országgyűlési képviselő elnöklete alatt értekezletet tartott, a melyen a megüresedett képviselői mandátumra *Lator* Sándor alispánt kiáltoták ki képviselőjelöltnek. *Lator* elfogadta a jelöltséget s már meg is kezdte körutját a kerületben. A szabadelvű párti választók más része *Jakab* Pétert léptette föl, a ki az utolsó választáson a nemzeti párt programjával kisebbségben maradt. Több helyütt már programbeszédet is mondott. — Ez a kettős jelölés különösen jellemzi a fuziót. A pártban szépen együtt vannak, látszólag kellemes harmoniában, de a választásoknál szemben állnak egymással az ő és új liberálisok. Nem akarunk mélyebben belemenni

e különös jelenség megvilágításába. Világít az magától is és mutatja, hogy nem egészen a benső rokonszenv és az elvek közeledése hozta össze a két pártot s tartotta benn a régit. — Ölekezés a pártban a hatalom bástyái körül és veszekedés, verseny a választásoknál. Ez a helyzet szignaturája az ő és új szabadelvűek táborában.

Nem szabad önkénteseket toborozni.

Megemlékeztünk már arról, hogy a belügy-miniszterium vezetésével megbízott miniszterelnök körrendeletet bocsájtott ki, melyben szigoruan megtiltja a transzváli háborúhoz az önkéntesek toborzását. A miniszteri rendeletnek erre vonatkozó része így hangzik:

... Felhivom ennél fogva a törvényhatóságot hogy az ily toborzásokra csábító felhívásokat, illetve a toborzásokat magukat, minden törvényes eszközzel akadályoztassa meg s gondoskodjék arról is, hogy a szigoruan megőrizendő semlegesség megsértői példásan megbüntessenek.

A szigoruan semlegesség megővése czéljából kiváló gond és figyelem fordítandó arra, hogy fegyverek és lőszer a háboru tartama alatt sem az egyik, sem a másik hadakozó fél részére Magyarországból vagy az ország területén keresztül ne szállítsanak s hogy a háboruszkodó felekhez való csatlakozás, az utlevélügy körültekintő kezelésével is a lehetőségig megakadályoztassék.

ORSZÁGGYÜLES.

A képviselőház ülése.

Budapest, nov. 7.

Perczel Dezső elnök megnyitván az ülést, felolvassák és hitelesítik a tegnapi ülés jegyzőkönyvét.

Elnök: Következik a felhatalmazásról szóló javaslat folytatólagos tárgyalása.

Bizalmi vita.

Marjay Péter: Elég volt az elkényeztetés politikájából. Ez álláspontot vallották a tegnapi függetlenségi szónokok, a vezérférfiak. Akár bizalmi kérdés az indemnit, akár nem, de min-

a gondviselés, de egyértelműleg vonakodtak aláírni azon dubiózus állítást, hogy a 40-ik honvéd gyaloghadosztály álma felett épenséggel a m. kir. 4. honvéd gyalogezred második zászlóaljja virrasszon hivatásszerűleg.

Ki porlekedik azonban — czivilben a viharokkal — tartalékban a hadosztály parancsnokkal? Csupán a nyugdíjazandók.

A második zászlóalj pedig ezuttal eltekintett a nyugdíjazástól és — mindeneket elsőprő jókívánságba foglalván össze Örkény ez idő szerinti beállakóit — megindult, vissza sem nézve, hogy a hadosztály nyugalma fölötti örökösödést — mint különítményt — megkezdje.

Mondottuk volt az imént, hogy ez időben a nap épen leáldozó félben vala. Tekintettel azonban a bajtársak nyugalma fölött virrasztani kész hadiak apagyilkos arczkifejezésére, kettőzött gyorsasággal áldozott le.

Innét történt azután, hogy a mint jobban sötétülő alkony sejtelmes homálya burkolá el csakhamar a távozó zászlóalj.

Ha taktikusok óhajtanánk lenni, nyomban, ide pingálnók sikerült vázlatát az egész eseménynek; de így csak annyit, hogy hátul vala Örkény, elől, lappangva-lappangó ellenség közben és holmi ritkás erdők és szakadékokban pedig — de mind emellet részletekben — a mondott zászlóalj.

Ha megfontolják, kérem, hogy a hetedik század — azon hiu indokolással, hogy készülség — éppen a falu orra előtt telepedett le, szóval a civilizáció mesgyéjén, ha meggondolják to-

vább, hogy a tervezett vacsora itt készülend, ha még továbbá meggondolják, hogy a kantinos is e világtájon tartózkodott és szemben mindezekkel fontolóra veszik, hogy az ötödik század jobbra, a nyolczadik balra, a hatodik pedig előre küldetett a vadon vacsora híján szükölködő sötétség és erdőségbe 1500—2000 lépés távolra egymástól, meg a készülségtől és tenger távolságra a nyugalom, kényelem és polgáriasságtól: nos be fogják látni bizonyára, hogy épenséggel nincs egyenlőség még a zászlóalj keretén belül sem.

Épen ezért velünk együtt fordítsanak hátat a többiek rovására és érdemtelenül kitűnő szituációban leledző hetedik századnak és kísérik figyelemmel a többieket, akik pozíciót biztosítanak maguknak az adagolmi való pokoli sötétségben.

Hepe-hupás volt a talaj, malomkönyi kövekkel tarkítva, ámde határozottan emelkedett és mély bevágásai csapásokká fajultak, ritkás erdőben veszvéen el. Sűrűn valának láthatók kereszt-utak. Ezek rendszerint arra szolgálnak, hogy a katonai térképek után igazodó parancsnokokat lépésről-lépésre zavarba ejtsék; a mennyiben a térképen levő keresztutak (mint pontos tájékozási és megszállási pontok), továbbá a valóságban létező keresztutak között csupán annyi a különbség, hogy a mi a térképen van meg, az valóságban nincs, és viszont; már most érthető gyanu szállotta meg mind annyiszor a térképes parancsnokok és csörgöskigyósok (35 napi időtartam:) edzett szivét, valahányszor

ilyen dubiózus keresztut vigyorgott elő a lankás dombok közül. Melyiket szeresem? melyiket? — mondogatták és kínos érzülettel szemlélték az azonképen előmeredező gémeskutak is, amelyekről (mint pontos tájékozási és megszállási pontokról) szintén van ugyan szó az irányadó katonai térképeken, de szintén hasonló értelemben.

Nehezen ment tehát a dolog. De végre is: »hic Rhodosz, hic salta!« Helyeikre kerültek a főörsök, már mint a mondott három század és nyomban két-három fia-örsöt menesztettek ki különböző irányokban. Tiszta lélekkel állít-hatjuk, hogy ezen utóbb jelzett funkció is sok veszekedéssel történt és mindenütt uralkodó vala a bizonytalanság, a tájékozás iránt érzett meddő reménytelenség, nos és a vacsora tökéletesen függőben levő kérdése.

Am a hadiak ellépkedtek.

A visszamaradtak egyszerűen kinevezték a ritkás erdőt otthonnak, az erdősélet kapu-nak kifelé, a másikat befelé, négy fa között szalonnak, hova zsuppok terítettnek — ha majd érkeznek — öt fa között a folyton har-csolni készek táborának, az erdő közepet tűz-helynek, hol alkalmas krumpli pirittatik — ha leszen, — az erdő közepet sátorának, hol az intéző elem adja ki a döntő parancsot — annak idején — végül az erdő közepet háló-nak, ha ugyan lesz min aludni.

Az erdő sarkán azonban őrszem állott. Ez tartá sakkban az egész környéket. Ezen éber hadfi, ki szuronyos puskájára támaskadva

den tényénél, minden nap felszinen kell tartani a kormányt szemben a bizalmi kérdést.

Hentaller Lajos Neményi előadó felé, aki a miniszterelnökkel beszél: Hol az előadó?

Marjay Péter: Hadd turbékoljon, majd megvárom, míg a galamb kiturbékolja magát.

A miniszterelnök hangzatos szavakkal foglalta el helyét, midőn a mult kormányt eltemettük. Az új kormány alatt volt már egy két választás, ami elég simán folyt, de ez még nem záloga annak, hogy az állami választások is így simán fognak lefolyni. Felhossa ezután a Hentziserelmet és kérdi a kormánytól, mért nem jelent meg Aradou a vértanúk ünnepén. A hadsereg ismét inzultust követett el a nemzet nyelvén és már előre tudjuk, mit fog a miniszterelnök válaszolni.

Ennek a rendszernek, a mostani állapotoknak Tisza Kálmán 15 éves regime az oka.

Ezen az állapotokon az általános tiltkos választások útján segíteni kell.

A költségvetést nem fogadom el. (Helyeslés a szélsőbalon).

Bartha Ödön: A tegnapi nap Magyarország parlamenti harcában még azok közt is, melyek az alkotmány helyreállítása idejében lefolytak, számot tevőnek bizonyul. A tegnap elmondott beszédek Magyarország közjogi, politikai és közgazdasági állása tekintetében annyi eszmét vetettek felszínre, hogy abban a stádiumban a vitát berekeszteni tán bűn lett volna. Mint a miniszterelnök ur szokta mondani, megütöttek itt egyes kérdéseket, melyek horderejét senki sem vonhatja kétségbe, ki Magyarország közéletével bármi kis mértékben foglalkozik. Az az erős közjogi alapon álló támadás, a melyet Kossuth Ferencz intézett a közjogi alapon való kormányzás kínóvései ellen, igen nagy történt volna a vitaközé, ha lett volna azok között, akik a kormányt támogatják, olyan férfiu, a ki vállalkozott volna arra, hogy amaz állítások igazságát vitassa. Az a nagy horderejű, fenomenális philipika, melyet Ugron Gábor itt elmondott, megérdemelte volna, hogy a miniszterelnök tételként igyekezzék kimutatni azt, hogy ez a kép sötét és jogosulatlanul van festve. Nem azért szólok fel, hogy a beszédek hatását fokozzam, hanem azért, hogy a nemzet szeméről a leplet levonva, kimutassam a nemzetnek azt, hogy az, ami itt történik, az nem Magyarország érdekében, hanem Magyarország kiszolgáltatása érdekében történik. A miniszterelnök ur egy kitünő paczifikátor, egy kitünő debatter és egy kitünő hallgató. Kitünően tud hallgatni és pedig olyankor, mikor a nemzet érdeke, közvéleménye igen jogosan megkövetelhetné, hogy beszéljen.

Áttér ezután a kvóta kérdésére és a kor-

mány eljárását politikai értelemben véve a taktika non plus ultrájának tartja. Az igen t. miniszterelnök ur nem tudja, hogy reánk nézve az, amit Ausztriából ide üzennek, sokkal nyomatékosabb, mint az, amit a miniszterelnök ur elhallgat, mert látjuk, tudjuk és tapasztaljuk, hogy odaát nem fogják a magyar u. n. önálló rendelkezési javaslatokat törvényerőre emelni, nem fogják a fogyasztási adó átutalási törvényt életbe léptetni mindaddig, míg a kvóta felemelésében a maguk részére rekompenzációt kimerőszakolni nem fognak.

Az osztrák kormány nyíltan hirdeti a tendenciózus de tiszta politikai irányt, míg a mi kormányunk a hallgatás leple mögé buvik.

A költségvetést nem fogadom el.

A vita bezárása.

Elnök: Szólásra senki sem levén feljegyezve, az általános vitát bezárom. A miniszterelnök kíván szólni.

Szell Kálmán miniszterelnök: Már elmondta tegnap a magáét, ma csak röviden akar reflektálni Barta szavára. Hivatkozik az ellenzék igazságszeretetére, hogy ő szokott-e a kérdésekre — hallgatással felelni? Soha! A pénzügyi bizottságban temérdek kényes kérdést vetett fel a függetlenségi párt egyik-másik tagja; nem emlékszik rá, hogy egyszerre ennyi kényes kérdéssel ostromoltak volna kormányelnököt, de sohase tért ki előle. (Ugy van! a balon).

Reflektál ezután arra az állításra, hogy nem terjesztette elő a költségvetést kellő időben. A törvény csak annyit ír elő, hogy fizikailag kellő időben terjessék elő a budgetet. Ez meg is történt. Hol van hát a törvényszegés? A képviselő ur egész rablóhistoriát eszel ki a Háznak nyári elnapolásáról. No hát kérem, a Házat azért napoltattam el, mert szeptember 17. júliusig együtt volt; ha pedig tudom, hogy a királyi kéziratral való elnapolást aggályosnak tartják, — szavamat adom rá, — bejegyztem volna, hogy a Ház maga napolja el magát. Mi célzatom lehetett volna nekem ezzel?

Kiáltások a szélsőbalról: Hentzi! Hentzi! Szell: Hiszen kérem, a Hentzi-ügy nem maradt el! Megvitattuk és kifejtettem nézeteimet.

Nem volt ok erre az osztrák helyzet se, a kvóta-kérdés se, mert ebben addig nem is nyilatkozhatik, míg a kvóta-bizottságok meg nem állapodnak. A kvóta-kérdés minden tiz esztendőben megtul, volt már többször eset eddig is, hogy nem történt egyelőre megállapodás, hanem provizóriummal élünk. Ha ezelőtt szabad volt ez, miért volna most tiltva? Mesebeszéd az, hogy a kvóta és az átutalás közt junktim van.

Az osztrákok csinálhatnak junktimot, engem az nem köt. Ő kívánta azt, hogy előbb tárgyalják a kvótát és csak aztán, november végén a delegációt. (Általános helyeslés).

Polónyi: Ezt mi követeltük!

Szell: Bizonyos tényezők ebbe nem akartak belemenni, de végre győztünk. Kéri a javaslat elfogadását.

A szavazás.

Ezután a szavazás következett. A többség elvetette az ellenzéki javaslatokat s elfogadta az indemnitát.

Az ellenzék a jobboldal felé ezt kiáltotta: — Galambok!

Ezzel az ülés 12 óra után véget ért.

A »Hier« Nagyvárad város közgyűlésén.

— Szokoly Tamás és társai hazafias indítványa. —

Az egész magyar nemzetet mélyen sértette és méltán a közös hadügyminiszternek azon rendelete, amelyben az ellenőrzési szemléknél szigorúan meghagyja a jelentkezésre felszólított tartalékos katonáknak, hogy büntetés terhe alatt németül jelentkezzenek.

Ennek a tuzásból keletkezett rendeletnek már sok tartalékos katona keserűen megszevedte a hatását. Akik magyarul, vagyis »jelen«-nel válaszoltak a felhívásra, börtönbe vetették, sőt már egy halottja is van ennek a törvényellenes rendeletnek. Az aradi temetőben nyugszik az az ember, aki a magyar szóért vált meg az élettől.

Az egész ország felháborodása Nagyvárad polgárait is megbotránkozást keltett s ezen megbotránkozásnak adnak kifejezést Szokoly Tamás és több törvényhatósági tagtársa, akik indítványt nyújtottak be Nagyvárad város közgyűléséhez, amelyben indítványozzák, hogy fejezze ki tiltakozását a közgyűlés, a hadügyminiszter törvénytelen rendelete ellen s irjon fel orvoslásért a törvényhozáshoz. Továbbá küldje meg pártolás végett a feliratot az összes társ-törvényhatóságoknak.

A hazafias indítvány a következő;

Tekintetes törvényhatósági bizottság!

Nem tartjuk szükségesnek a törvény által előírt s minden két évben jársonként s illetve minden egyes járási főszoibabiróságok részéről

hivatva volt intézkedni az iránt, hogy »lélek az ajtón se be, se ki!«

Igy, ilyen formában, miközben a hadfiak javarésze gulába rendezte puskáit és leült, megalkultak a tábori őrsök is.

Közben pedig pokoli sötét lett, noha a tücskök aggodalom nélkül megkezdették daljukat.

Hogy pedig száraz galy akadt, ime megalakult a családi tűzhely. A vigan ropogó és pirosan világló farakást körülülték a parancsnokló elemek és közben az említett katonai térképek révén pontos tájékozódások történtek a hely, a környék és a vidék felől. Azon aggodalmas kérdésre azonban, hogy mi leszen a vacsorával, erre már nem felelt meg a katonai térkép, — arra sem, hogy a kiküldött járőröket és őrsöket viszont látják-e valaha az itt maradtok.

És ott, az erdő sarkán, az őrszem körletében minduntalan felhangzott a szilárd veto:

— Állj! Ki vagy?

Holott ezen szigorú érdeklődés, előre tartott és gyilkosságokra fölöttébb kvalifikált puskával kísérelődött mindenhá és képzelhető rémületet eszközölt a falu felé haza igyekvő jámbor polgárok szívében. A gyöngye nem képviselői ezuttal is obligát sikolylyal fejezték ki elismerésüket a kitünően berendezett hadi szolgálat fölött.

A tűznek fénye azonban kis kört világított meg. Már a legközelebbi fasadarak illuzórius homályban vesztek el; még inkább tehát azon

éber hadfiak, a kik a vacsoraképen kapott szalonna szeletek fölért érzett megvetésüknek mindent betöltő kortyogással adtak kifejezést, eként örködven horthyozakadtáig a nyugodtan alvó hadosztály biztonsa fölért.

Csupán a csörgőkigyócsok, meg az altisztek voltak ez időben ébren. Amazok a fontos küldetésben eljáró honvédet, emezek pediglen a maradókat várták.

A honvéd pedig elő is került. Két főző edényvel, két pint borral, szódákkal és kenyerekkel, továbbá cigarettákkal és verffel. Látható mindezekből, hogy jelzett honvéd ez idő szerint kitünően vala berendezve.

Ezzel a ténynyel kapcsolatosan nyomban felszabadultak a kedélyek a nyomasztó bizonytalanság érzete alól.

A fagyasztó hidegben melegség futott kinek-kinek a szívére és enyhe kedély hangulatban ülték körül a bádog edényeket, melyeknek öble ravaszul elkészült borjupaprikást tartalmazott.

A borjupaprikás — mint hangulat keltő tényező — után krumpli sütés következett, — amely akciót viszont egy elékerült, ősz és becsületes krumpli csősz (egyébként ő liferálta a krumplit; Hony soit stb.) ötletei fűszereztek a termés kilátást illetőleg.

Majd ezután, hogy a krumpli is sületlennek nyilvánult, hasonlatosan az ősz csősz jóakaratu tanácsai is, hát álomra konyult kiki, miközben csodálatos kísértetjárás vette kezdetét.

Ugyanis felharsant hirtelen az őrszem szava:

— Állj! Ki vagy?

E kérdésre érthetetlen válasz érkezett a sötét éjéből:

— Nustyi, ingye csincsele század?

A láthatatlan rém tehát az ötödik század holléte iránt érdeklődött.

Ismételt kérdések és feleletek után a rém látható lett. Két szuronyos hadfi fedezete alatt a tűzrakás látkörébe lépett egy harmadik hadfi, köpenyben, arczán a tájékozatlanság bántó jelével, kezében pedig két főzőedényvel. A fiatalabb generáción lázas öröm vett erőt. Ime, egy valószínű hadifogoly!

Nem, nem volt hadifogoly az elfogott ifju. Csupán az ötödik század egyik jeles készültsgű harcásza, akit fél nyolczkor este utba indítottak a táborozó főőrsről két főzőedényvel és azon utasítással, hogy a készültsgétől hozza el — lehetőleg meleg állapotban — a tiszt urak vacsoráját.

És lám a hadfi hűségesen teljesítette is a reá bizott parancsot. Egészen addig, hogy az élelmekeket haza is szállítsa.

Tájolója nem volt, a csillagok sem világítottak, nos és a fiatal sem volt éppen lámpásnak mondható. Ennyi indok — úgy hisszük — elegendő arra, hogy egy tartalékos hadfi elétevedjen.

Megmagyaráztatott tehát a tévengő fiatalnak (anyanyelvén) hogy erre, meg erre menjen s akkor biztosan megtalálja a századját.

Az ifju búsan elindult. S vala ekkor 9. óra, este.

megtartatni szokott ellenőrzési szemlék körüli eljárás módosítását bővebben fejtegetni, mert hiszen a törvényben gyökeredző, annak egyöntetűnek kell lennie az országban mindenütt, s ez annyira köztudomású dolog, hogy bővebb magyarázatra épen nem szorul.

Az azonban megdönthetetlen tény és való, hogy a szabadságot, vagyis ugynevezett tartalékos katoná tényleges behívásáig, — mint polgár — katonai fenhatóság s rendelkezés alatt nem állván, szabadságolásának tartama alatt elkövetett bármilyen bűncselekményei, avagy vétségei miatt kizárólag az érvényben levő büntető törvények szerint vonható felelősségre s büntethető meg; azt pedig mindnyájan tudjuk s ahhoz még csak kétség sem férhet, miként büntetlenül senki sem büntethető.

Köztudomású dolog továbbá az is, hogy a szabadságot katonák, mint polgárok felett minden két évben megtartatni szokott ellenőrzési szemle egy nagyobb részt polgári elemekből s katonai részről kiküldött egy tiszt részvételével alakult vegyes bizottság által eszközöltetik s így az ellenőrzési szemle, mint nem szigorúan katonai aktus, sőt, mint tényleg polgári természetű eljárás, a katonai törvények, avagy szabályrendeletek keretébe s a katonai hatóság hatáskörébe a legkevésbé sem vonható.

De elvitázhatlan s mindenki által jól ismert tény és való az is, hogy polgári hatóság s polgári törvények hatálya alatt álló szabadságot katoná, mint polgár — szabadságolásának tartama alatt, avagy az ellenőrzési szemle idején is netán elkövetett bármilyen törvénytelen ségért, avagy a jelentkezés körüli szabálytalanságért — katonailag felelősségre nem vonható s még kevésbé büntethető meg s így a katonai hatóságok a polgári hatóságok hatáskörébe tartozó ügyekben való mindennemű beavatkozása, avagy intézkedése csakis hatáskörének túllépéséből származó erőszakoskodásnak s törvényellenességnek minősíthető, mely azonban egy jogállamban, — minő magyar hazánk is — meg nem tűrhető s törvényszerű megtorlás nélkül nem hagyható.

Tekintetes törvényhatósági bizottság!

A hírlapoktól fájdalomosan kellett tudomást vennünk arról, hogy Magyarországon a közel múltban megtartott ellenőrzési szemléken több helyen ama elszomorító, sőt megbotránkozató eset fordult elő, hogy az ellenőrzési szemlére behívott, polgári ruhában megjelent póttartalékos polgárok közül többen — s csupán azért, mert magyar nyelven bántorkodtak bejelenteni jelenlétüket, vagyis mert magyar nyelven jelentkeztek — a szemlén jelen volt

Miközben mindenenk nyugalomra tértek s az idő is haladt, úgy 11 óra tájban ismét felűnik a rém, ezúttal ellenkező irányból, de ugyancsak két bádögfazék kosztal. Elővezetettvén pedig, tökéletes lemondással előadta, hogy megtalálta a 8-ik századot, volt a faluban, sőt körül is járta azt, s most — itt van a hatodik századnál; de hogy az ő százada az 5-ik, hol táborozhat, arról sejtelve sincs.

Ujra utbaigazított tehát és csakhamar eltűnt.

És ime, alig hogy két óra elmult, ismét felűnik a rém, immár teljesen levert kedélyállapotban, hiján minden reménynek, de szilárdul markolva a bádögcsöbrök fülét.

Megújult eligazítás. A bánatteljes fiu pedig újra elindult.

Reggel pont 4 órakor ismét feltűnt a roskadozó járásu alak, ötven lépésnyiről le- ritt róla, hogy teljes kilencz óra hosszát folyton jár, egyre jár, minden biztosabb czél és irány nélkül, mégis két bádögcsöbrök kezeiben.

Sírásra fordult hangon adta elő a fiatal, hogy a különféle feliasztott főörsökön több személyre való nyakleveleseket ígértek neki azon esetre, ha még egyszer mutatkozni mer. És ő mindent megtalált már, mindent, csak egyes egyedül századát nem. Alázatosan kérte tehát befogadtatását ide a 6-ik századba.

Hogy pedig hajnali 6 órakor a biztosított nyugalomban tultengett hadosztály utnak indult, menetoszlopban, hogy rettenetes har-

katonai kiküldött által szigorúan megbüntetve lettek.

Ugy tudjuk, hogy az e tekintetben rég idő óta divó szokás szerint — az ellenőrzési szemléken a magyar katoná tartalékosoknak — lehetett, szabad volt magyar szóval is jelentkezniök, annival is inkább, mert most sem az 1868. évi XL. t.-cz., sem az 1889. évi VI. t.-cz. mint a véderőről szóló s szentesített törvény-cikkben, sem pedig semmiféle katonai törvényben a jelentkezésnél a magyar szót tiltó intézkedés nem foglaltatik; daczára ennek megtörtént az ország nyugalmát felháborító az az eset, hogy Krieghammer közös hadügyminiszter — a szentesített s érvényben levő törvények ellenére — azon törvénytelen ségre engedte magát ragadtatni, hogy alantasai részére egy oly rendeletet bocsátott ki, a melyben szigorúan utasítja az ellenőrzési szemléken működő katonai kiküldötteket, hogy a jelentkezőket oda kényszerítse, miként kizárólag a német »Hier« szóval tartozzanak az ellenőrzési szemléken jelentkezni.

Van-e Magyarországon csak egyetlen magyar ember is, a ki nem volna meggyőződve arról, hogy a közös hadügyminiszter urnak eme törvényellenes rendelete nem lehet egyéb a magyar nemzet jogai megsorbitására s kissebbitésére irányított merényletnél? Azt hisszük, sőt teljes meggyőződésünk sugalja, hogy nincs s nem is lehet.

De hiszen csak tegyük kezeinket szívünkre s valljuk be önkénytelenül is, hogy a jelzett törvénybe ütköző rendelet minket magyarokat a legnagyobb csodálkozásba ejt s a legnagyobb megbotránkozással tölt el annival is inkább, mert a fentebb hivatkozott törvényekben arról, hogy Magyarországon a magyar fiúnak, avagy szabadságot katonának, mint polgárnak, az ellenőrzési szemlén mint nem szigorúan katonai aktuson nem volna szabad magyarul szólni, avagy jelentkezni, — egy árva betű sincs, ép ezért, miután a kibocsátott törvényellenes rendelet a szégyen égető pirját kergeti minden magyar arczába; a nemzet jogai és érzülete ellen elkövetett eme merényletet — itt ebben a Magyar hazában agyonhallgatnunk, avagy eltűrnünk nem lehet s nem szabad; mert hiszen köztudomású dolog az is, hogy a magyar nemzet részéről a magyar nyelvnek számos közművelődési egyesületek, nemzeti szövetségek s egyéb hasonló természetű és czélú társulatok utján, sőt a közoktatásügyi miniszter rendelkezésére bocsátott törvényes eszközök felhasználásával való terjesztésére, fejlesztésére, gyarapítására s fenntartására már eddig is kiszámíthatlan áldozatok hozattak, a melyek áldásos eredménye egy törvényellenes katonai

czokat vivjon, ime, a menetelő tenger sok hadiak végén elébukkanik a hajnali ködből az 5-ik század s annak is élén a parancsnok.

És a szerencsétlen hadfinak — mit volt mást tennie — ime kötelezőleg alkalma nyílt a következő nyilatkozat tételre:

— Százados ur! Alássan jelentem meghozta vacsora!

És miközben a boldogtalan ott állott, a kelő nap fényében, merev tartással, elszánt arcczal és kezében két bádögcsöbrökkel, melyekben szapanná fajult borjupörkölt lappangott, a százados a következőket mondta:

— Hogy vadállat vagy, azt gondolhattam volna, — de hogy ember létedre ilyen megátkozott arcom légy, azt nem! Mars a helyedre!

Hiteles szemtanukként állithajuk, hogy a hadak általában képtelenek voltak derülés nélkül végigélvezni e jelenetet, csupán 4 tiszt, az érdekeltek, voltak fagyosan nyugodtak és elszántak.

Az előbbiek 4 liter bor kapcsán vártak angyali béketűréssel a vacsorára, reggeli 7 óráig, az utóbbani, már mint a honvéd pedig kerek számban 64 kilométert tett meg gyalog és azért, hogy — karpereczeket kapjon.

Hát, tetszik tudni, ezt így hívják katonáék: »utánszállított élelem-adage«.

Ezek után következnek a reggelik.

rendelet által meg nem másítható, hogy katonai fenhatóság részéről annak meghiusítására valóban történtek komoly lépések s intézkedések, ezt kézzelfoghatóan igazolja a közös hadügyminiszter urnak fentebb idézett törvény ellenes rendelete, a mely szerint a magyar embert itt Magyarországon, a saját hazájában a magyar szóért megbüntetik; holott ez semmi körülmények között sem képez büntethető cselekményt, mert ez a magyar emberrel születt, nem korlátozható s el nem vehető nemzeti s természetes jog.

Egyébként minden magyarnak kell tudnia és éreznie azt, hogy azok a katonák — minden nagy különbség nélkül, a kiket mi magyarok élmezünk, fizetünk, ruházunk és tartunk fenn, nemzeti jogainkat, érzelmeinket s nyelvünket feltétlenül tisztelni s respektálni tartoznak s így kétségtelen, hogy azok részéről eme nemzeti kincsünk ellen elkövetett ilyen nemű merényletek előtt szemet hunynunk nem szabad, mert ez esetben az idegen nemzetek joggal mondhatják rólunk, hogy nem vagyunk urai a saját intézményeinknek s méltán kérdezhetik tőlünk, hogy miféle ország az, a mely nem a saját nemzeti haderejével védelmezi magát? Miféle állam az, melyet ily uton s módon megszállva tarthat egy idegen nyelvű és idegen szellemű hadsereg?

Hogy pedig velünk született nemzeti jogainknak, legfőbb kincsünknek, nagy áldozatok árán fenntartott magyar nyelvünknek törvényellenes uton s módon történt megtámadása s nyílt megsértése törvényes s igazságos megtorlást s az egész magyar nemzet ellen elkövetett kárhuzatos megaláztatásul s tiszteletlenséggel párosuló törvénytelen séggel szemben alkotmányos törvényeinkben gyökeredző jogainknál fogva elégtételt követelni nem csak jogosítottak, de kötelesek vagyunk, ezt mindnyájan tudjuk s érezzük s ezt annival inkább nem szabad elmulasztanunk, mert hiszen Hobrovsky Frigyes honvéd ezredes urnak a »Nyugatmagyarországi Hírlap«-ban megjelent hazafias és tiszteletreméltó cikkelye is világosan kimondja, hogy a hadsereg egyetlen egy szabályzatában sincs előírva, hogy kizárólag magyar vagy német nyelven kell a tartalékosoknak jelentkezniök s kiemeli, hogy csupán Krieghammer közös hadügyminiszter ur kibocsátott rendelete teszi kötelezővé a német »Hier«-rel való jelentkezést, a melylyel pedig utat nyitott a nemzeti kérdésnek a hadseregbe való behurcolására, holott előírás szerint a csapatok oktatása a legénység nyelvén történik, sőt a tiszteknek el kellett sajátítaniok a legénység nyelvét is; tehát miért ne legyen ez így a nem szigorú katonai aktuson, az ellenőrzési szemlén is? Különösen akkor, a midőn szerinte a jelentkezés az igazolványok egyszerű visszanyújtása is eszközölhető a nélkül, hogy a jelentkezést szóval is kellenék kifejezni. Igaz ugyan, hogy a hírlapok utján tudomást szereztünk arról, hogy országgyűlési képviselőink legjelesebbjeinek egyike, dr. Barabás Béla országgyűlési képviselő ur e tárgyban messzemenő s alaposan megindokolt interpellációt intézett magyar kormányunkhoz, melyben az egész magyar nemzet nevében — a magyar nemzeti nyelv jog és érzelm ellenében a közös hadügyminiszter által elkövetett törvényellenes sérelem orvoslását s teljes elégtételt követelt, mindazonáltal annak tekintetbe vételével, hogy a jelzett katonai rendelet visszavonása s ezen törvényellenes állapot megszüntetése érdekében magyar kormányunk részéről a mai napig lépés s intézkedés nem történt — amennyiben annak a magyar nemzet részéről joggal megkövetelt eredménye még ez ideig teljesen ismeretlen; ugyanazért tisztelettel alólirottak, a legszentebb hazafiai kötelesség érzetétől áthatottan *indítványozzuk*, miként a közgyűlés határozatilag fejezze ki Krieghammer közös hadügyminiszter ur rendeletével szemben tiltakozását s irjon fel a magyar képviselőházhoz, hogy az egész magyar nemzetet ért sérelemnek — az ismert törvényellenes katonai rendelet visszavonása által leendő orvoslása iránt intézkedjék s elégtételt szerezzen, — egyben pedig fenti indítványunkat pártolás és hozzájárulás vé-

gett a többi törvényhatósági bizottságoknak is megküldeni méltóztassék.

Hazafias tisztelettel:

<i>Szokoly Tamás</i>	<i>Beczka Lajos</i>
<i>Mihalovits János</i>	<i>Bottó Ferencz</i>
<i>Balogh Döme</i>	<i>Id. Nagy Lajos</i>
<i>Széles Lajos</i>	<i>Czeplédi Jeremiás</i>
<i>Weisz Károly</i>	<i>Stern Hermann</i>

Az oroszán.

Valamelyik régi Afrika-utazó könyvében olvastam.

Akkortájt nem barométerekkel, triangulussokkal, sextansokkal s nem tudom még milyen furesza készülékekkel jártak a kutatók. Egy kis balyu, meg egy jóféle fegyver, ennyiből állott az uti készség.

A kutatás eredménye sem nagyon pontos és nagyon unalmas magassági, szélességi, hosszúsági fölvételekből állott, hanem csodás, érdekes történetekből, a melyekről a modern tudomány sorban kisüti: hogy csak mese valamennyi.

De mikor olyan csodás, érdekes mesék azok!

Lybia pusztáin tanyáztak hajdanában Afrika legdélezegebb oroszánjai, szabadon, függetlenül. Reszketve haladt el birodalmuknak még határain is az utazó s messze, mérföldekre nyuló területen nem volt található egyetlen tanya, egyetlen falu, egyetlen város.

Egy napon idegen, halvány színű emberek kötöttek ki Lybiában. Zászlót ütöttek a homokba, melyre egy szó volt írva: Polgárosodás! És a körül a zászló körül rövid idő alatt falal kerített város épült, melynek részei közül a pusztára ásitózó ágyutorkok messziről megsemmisítették a foglalókra acsarkodó pusztalagosok rettentő csapatait.

Hosszu, nehéz küzdelemben sorban elhullottak a sivatag addigi rémei. Lybia homokján nem száguldozott többé végig a királyi vadak ordító serege, de a polgárosodás sem tudott tért foglalni a beljebb fekvő területeken. Az üresen maradt országrésznek új lakói akadtak; nem nappal támadók, vakmerők; éjjel, lopva zsákmányoló, utálatos hiénák, a melyek üvöltésükkel megrémítik a nőket, de csak bosszúságra gerjesztik a férfiakat.

Az oroszánok közül megmaradt egy öreg him. Odahúzódott a legelhagyottabb részébe a sivatagnak, csak néha törve elő zsákmányért. Ilyenkor ordítva száguldozza be Lybia pusztáit, a hol egykor társaival együtt volt messze vidékek rettegett uralkodója.

Jaj annak, a kit ilyenkor előtalál. Ember, állat, épület s az idegen uralomnak semmiféle tanujele meg nem áll előtte. A lakosok reszketve húzódnak félre jöttére, hiszen jól tudják, hogy az oroszán halhatatlan. Egy öreg dervis mondta így nekik, a ki még azt is kiolvasta a csillagokból, hogy a vén oroszán hangjára föltámadnak egykor társai, lerombolják az idegenek alkotásait s ismét szabadon száguldozzák be a mérhetlen homoktengert Fezzántól a Nilus folyóig.

Ezért reszketve hallgatja a lakosság, mikor az oroszán néha-néha előtör. Reszketve várják, mikor szólal meg mögötte a feltámadt társak kísérő serege? S mikor a magános hang lassankint elhangzik a messzeségben, megkönyebbülten sóhajtanak fel:

— Bizony mégis csak jobb száz hiéna, mint egy ilyen oroszán!

Régi történet ez. Azóta kisütötte a tudomány, hogy az egész csak mese.

Mese, de akaratlanul is eszembe jutott a vén oroszán, mikor Ugron Gábor beszédét olvastam.

S talán erre is ki fogja sütni a tudomány száz év múlva, hogy képtelenség; mese az egész. R—r.

Nagyvárad város közügyei.

A közgyűlés tárgysorozata.

Holnap ismét érdekes közgyűlése lesz Nagyvárad város törvényhatóságának.

Természetesen legfontosabb a jövő évi költségvetés, a hol a 2% közköltő emelés bizonyára fog vitát kelteni. A teher emelését a rendőrség szaporítása okozza, de ez elől már aligha zárkozhatik el bárki is, aki ismeri a rendőrség mostani állapotát.

A színház világításának kérdése sem fog vita nélkül keresztül menni, mert bizonyára lesznek olyan bizottsági tagok, akik a gázgyár beadványa, illetve a gázvilágítás alkalmazása mellett szót emelnek.

Nem kisebb jelentőségű, sőt nemzeti, hazafias szempontból a legkiemelkedőbb pontja lesz a gyűlésnek *Szokoly* és társainak indítványa a hadügyminiszter törvénytelen rendelete ellen.

A közgyűlés tárgysorozata a következő:

Nagyvárad város törvényhatósági bizottságának folyó évi november hó -9én, esetleg következő napjain mindenkor d. u. 3 órakor a városház tanácstermében tartandó közgyűlésen következő ügyek kerülnek tárgyalás alá:

1. Polgármesteri havi jelentés.
2. Belügyminiszteri leirat a központi temetőre vonatkozó szabályrendelet jóváhagyása tárgyában s ezzel kapcsolatosan a temető-felügyelő bizottság megválasztása.
3. A tanács előterjesztése a házi pénztár s abban kezelt alapok, alapítványok 1900. évi költségelőirányzata tárgyában.
4. U. annak előterjesztése a közpénzek elhelyezése iránt.
5. U. annak előterjesztése a rendőrtisztviselői s legénységi létszám szaporítása s a bejelentési hivatal szervezése iránt.
6. U. annak előterjesztése az állandó színház világítása ügyében.
7. A tanács előterjesztése a 10 új óvoda elhelyezésére szükséges telkek megszerzése tárgyában.
8. U. annak előterjesztése a gyermekkórház alaptulajdonát képező pelbárthidi ingatlanok értékesítése iránt.
9. U. annak előterjesztése a vízvezeték végleges átvétel s házi kezelése tárgyában.
10. U. annak előterjesztése Szokoly Tamás és társainak a magyar nyelv ellen katonai részről elkövetett sérelem orvoslása tárgyában.
11. U. annak előterjesztése az újvárosi róm. kath. iskola egyik tanítójának lakásul szolgáló 400. számú ház vízdíja ügyében.
12. U. annak előterjesztése az olasz elemi leány s az újvárosi elemi fiúiskolánál szükséges párhuzamos osztályok felállítása és az ideiglenes tanévek díjazása tárgyában.
13. U. annak javaslata Sopron vármegyének a borhamisítás megakadályozása tárgyában kell megkeresése iránt.
14. U. annak előterjesztése az ürszékek és emésztőgödörök tisztítására vonatkozó szabályrendelet tárgyában.
15. U. annak javaslata V. Windisch Márton 3 tehén tartás engedélyezése iránti kérelme ügyében.
16. U. a. előterjesztése Fehérváry Dezső azon kérvényére, hogy a színházi vízvezetéki munkálatra új árlejtés hirdettessék.
17. U. a. előterjesztése Iványi István s Gyelán Demeter földbérlet átruházási ügyében.
18. U. a. előterjesztése Raffay Mihály számtisztre vonatkozólag.
19. Dobos Menyhért szerződése.
20. Özv. Szeghalmi Bálintné szerződése.
21. Szücs Sámuel szerződése.
22. Kohn Wolf boltbérleti szerződése.
23. Schwartz Mór boltbérleti szerződése.
24. Pekarik Endre és társa szerződése.
25. A nagyváradai szállásodások, vendéglősök, kávécsok és korcsmárosok ipartársulatának és a pinczér egyesület kongresszust rendező bizottságának köszönő irata.
26. Szécsy Dénes t. irodatiszt 6 heti szabadságidő engedélyezése iránti kérvénye.

Miről midőn a törvényhatósági bizottság t. tagjait értesíteni szerencsém van egyszersmind tudatom, hogy a közgyűlési tárgyak a közgyűlést megelőző napon a város tanácstermében kitéve lesznek s bárki által megtekinthető.

Nagyvárad, 1899. november hó 7-én.

Rácz Mihály,
főjegyző.

Crysanthém-láz.

A sok színű hófehér, piros, meggyoszín, sárga, czirnos crysanthém nem hóditott magának oly rohamosan talán sehol a világon sem híveket, mint Nagyváradon.

Első rendű fontosságú ügy most nálunk nem a politika, sem valamelyes városi ügy, hanem — a crysanthém-kiállítás. A most lezajlott városatyá választás, mely hetekig bő tárgyat szolgáltat a társaságoknak, most eltörpül egészen. A hölgyek viszik a szót, a hölgyek pedig egyébről sem beszélnek, mint a crysanthém-kiállításról. Bonczolják virágát, levélét, kedvességét, színét, sőt a rajongók még gyöngéd, *igen finom* jó szagot is vélnek felfedezni a virágján. És a kényelmes bourgeois, aki egy negyed óra hosszáig tartó utat tesz inkább a kávéházig, mintsem a kezét kinyujtsa a mellette fekvő lexikonért, most szépen rendszeresen tanulmányozza a crysanthém növényt.

Özv. br. *Gerláczy* Félixné elnökő pedig gyöngéd szívű, szép izlésű táborkarával ezalatt intézi a kiállítás ügyét s a szép, nemes czélért való lelkesedésével nagyban rászolgál, hogy a crysanthém-láz még emelkedjék. Azon urhölgyek díszes névsora, kik a kiállítás rendezésében részt vesznek, a következők:

Bartóhy Ákosné, Busch Dávidné, Batig F.-né, Bálintfy Anna, Berkovics Miklósné, Bulyovszky Józsefné, Bognár Sándorné, Beliczay Irén, Bozóky Alajosné, Bozóky Margit, Bige Gyuláné, Bige Ilona, Baróthy Sándorné, Buzásy Albertné, Brüll Sámuelné, Böszörményi Gézané, Cziffra Fanny, Cziffra Vilma, Cseresy Albertné, Cziffra Olga, Deák Margit, Eleméry Aurélné, dr. Edelmann Menyhértné, Ember Gézané, Eleméry Irma, Eleméry Klára, Fischman Irén, Fischman Anna, Fekete Sándorné, Ficzek Lajosné, Ficzek Margit, Frankó Endréné, dr. Fráter Imréné, Grunvald Henrikné, Gyurkovits Kornélné, dr. Grósz Albertné, Géczy Lajosné, Hering Sándorné, Hoffmann Hermina, Hegedűs Gézané, Hegedűs Irénke, Huzella Gyuláné, Janky Józsefné, Jelencsik Istvánné, Jelencsik Margit, Jelencsik Klára, Janky Antalné, Kiss Elekné, Kovalszky Károlyné, Konrad Margit, Kunz Gusztávné, dr. Kornstein Lajosné, Korda Kálmánné, Korda Boriska, Kohn Sámuelné, Léderer Dávidné, Mezey Vilma, Molnár Imréné, Máyer Ágostonné, Molnár Lajosné, dr. Márkus Lászlóné, Miskolczy Barnáné, Miskolczy Irma, Miskolczy Ferenczné, Máyer Miczi, Olasz Irén, Ritoók Emma, dr. Ritoók Gézané, Rimánóczy Kálmánné, Ritoók Margit, Steiner Árminné, Szunyogh Lorándné, Szokoll Józsefné, Sipos Elza, Sal Ferenczné, Szolcsányi Olga, Schlauch Jozefin, Sebő Anna, Sipos Irma, Steiner Kornél, dr. Stocker Józsefné, dr. Stettner Jánosné, Scpöpsflin Ágostonné, Sonnenfeld Adolfné, Sebő Pálné, Száhländer Károlyné, Sebestyén Lajosné, Száhländer Etelka, Sebestyén Lidi, Száhländer Margit, Serly Margit, Tóth Mártonné, Tippmann Irén, Tippmann Emma, Tóth Margit, Tóth Jenőné, Tóth Carla, Urbán Adolfné.

A crysanthém kiállítás ügyében vettük a következő értesítést:

Van szerencsém a nagyérdemű közönséget értesíteni, hogy a *»Biharmegyei és Nagyváradai Nőegylet,«* »Erzsébet leányárvaháza«, valamint a városi árvaház javára

Barényi Béla püspökségi főkertész, továbbá **Jellinek** Ferencz és **Farkas** József urak szives közreműködése mellett a Bémer-téren levő cukrászda helyiségben folyó hó 11, 12 és 13. napján 20 kr. belépti díj mellett virágkiállítást rendezünk, melyet szombaton d. e. 9 órakor fogunk ünnepélyesen megnyitni azon biztos reményben, hogy a jótékony cél érdekében is azt a közönség tömeges látogatásával fogja szerencsétlenni.

A virágkiállítás a mondott napokon d. e. 9—1 óráig, d. u. pedig 2—7 óráig lesz nyitva.

Nagyvárad, 1899. nov. 7.

Özv. báró Gerliczy Félixné.

Özv. Grunwald Henrikné.

UJDONSAGOK.

TAJÉKOZTATÓ.

Nov. 11., 12., 13-án Crysanthém-kiállítás a Bémer-téri cukrászda-helyiségben.

November 14. A halásztársulat érkezte a vármegye-házán.

November 15. Sajtópör a törvényszéken.

* **Erzsébet-ünnepély a jogakadémián.** Megboldogult királynék névnapja alkalmából a jogakadémián gyászünnepély lesz. Az ünnepély programjának az összeállításán most fáradozik az intézet tudós igazgatója.

* **A színház világitása.** Egyik legérdekesebb tárgya lesz a holnapi közgyűlésnek a színház világitásának a kérdése. Szegeden szerzett tapasztalatok és a szakértők véleménye alapján **Komlóssy** József gazd. tanácsnok készítette el a közgyűlés elé terjesztendő javaslatot, a melyben számadatok alapján ki van fejtve, hogy a színháznál a gázvilágítás naponként 29 frt 71 krba, a villamfény pedig naponként 14 frt 12 krba kerül. A költségekbe ha beszámítjuk a berendezésre fordítandó összeg amortizációs kamatait is, kitűnik, hogy egy-egy színdéjnyben 1500 frt megtakarítás érhető el a villanyvilágítás alkalmazása esetén. A városi tanács a villamos világitás berendezését javasolja a város törvényhatóságának.

* **A tisztí orvosi vizsgák eredménye.** A múlt hóban tartották meg Pesten a tisztí orvosi vizsgákat, amelyen a megyéből két orvos vett részt és pedig dr. **Löbl** Lajos kórházi segédorvos és dr. **Molnár** István élesdi körorvos. Mind a ketten a vizsgát sikeresen letették.

* **A rendőrség szaporítása.** A nagyvárad rendőrség 80 tagból álló létszáma már régen kevésnek bizonyult arra, hogy egy ilyen nagy kiterjedésű város közbiztonsági szolgálatát kellőleg betölthesse, annyival inkább, mert a rendészeti dolgokon kívül más teendőket is végeznek. Ifj. **Rimler** Károly főkapitány már régóta panaszkodik a rendőrök elégtelensége miatt, míg végre a nyáron beadványt intézett a törvényhatósághoz, a melyben az új büntető eljárás által a rendőrségre háruló újabb terhekre hivatkozva, két új rendőrbiztossal és 20 rendőrrel kéri szaporítani a rendőrség létszámát. Igaz, hogy ez a kérelem éppen a legválságosabb időpontban érkezett be, mikor a város igen nyomott anyagi viszonyok közt van, de a rendőrség szaporításának égető kérdését olyan fontosnak vette ugy a tanács, mint a pénzügyi szakk bizottság, hogy a kérelem teljesítését még közköltő emelése által is javasolják a törvényhatóságnak. A pénzügyi szakk bizottság azonban nem a főkapitány kívánalmához képest, hanem

olykép véleményezte a rendőrség szaporítását, hogy egy új III. oszt. alkapitányi és 10 új I. osztályu rendőrállással szaporítsák a rendőrség mai létszámát. A városi tanács tegnap foglalkozott a kérdéssel s a pénzügyi szakk bizottság véleményét annyiban mellőzte, hogy a III. oszt. alkapitány helyett 2 rendőrbiztosi állás és 10 rendőr rendszeresítését fogja javasolni a holnapi közgyűlésnek.

* **A fiumei kormányzó segédje.** A hivatalos lap tegnapi száma közli, hogy Ó Felső dr. **Gaál** Tibort, aki a fiumei és magyar horvát tengerparti kir. kormányzóságnál miniszteri. tanácsosi címmel és jelleggel felruházott osztálytanácsos volt, miniszteri tanácsossá kinevezte.

* **Bimbó hervadás.** Mély részvétellel értesülünk a gyászesetről, mely **Sas** Edét, a »Nagyvárad« szerkesztőjét és nejét érte kis leánykájuk **Iréne** elhalálzásával. A kisleánykát a gyermekek réme ölte meg, mérhetetlen fájdalmára a bánatos szülőknek. Alig három napi szenvedés után felszállt ártatlan lelke a többi angyalokhoz. Tegnap temette **Krisztik** János segédlelkész a 7 hónapos korában meghalt kis leánykát.

* **Szabályrendelet a temetőkről.** A központi temetőkről alkotott szabályrendeletet a belügyminiszter tudvalevőleg jóváhagyta. Az életbeléptetés iránt holnap fog intézkedni a város törvényhatósága s ez alkalommal választják meg a temetők felügyelő bizottságát, a mely hét tagból fog szerveztetni.

* **Tanítók vámmentessége.** A községi iskolaszék kitűnő elnöke dr. **Sipos** Árpád beadványt intézett a városi tanácshoz, melyben a községi iskolai tanítók, hitoktatók és szolgák részére a vámmentesség kedvezményének megadását kéri. Az érdekeltek erősen hiszik, hogy a városi tanács kedvezően intézi el a kérelmet annyival is inkább, mert a tanítók utadó mentességét az 1890. évi I. t.-cz. biztosítja; a híd-vám pedig, mint ilyen mindenben az utadó természetével bír.

* **A borhamisítás ellen.** Sopronvármegye közgyűlése a borhamisítások ellen feliratot intézett a kormányhoz, amelyben szigorú intézkedések alkalmazását javasolja a borhamisítás ellenőrzésére. A feliratot pártolás végett Nagyvárad városának is megküldötte. A városi tanács azonban nem pártolja a feliratot s egyszerűen tudomásul vételét ajánlja a közgyűlésnek, mivel a szőlős gazdák szerint a soproni feliratban kontemplált szigorú ellenőrzés által a bortermelők is sok zaklatásnak lennének kitéve.

* **Értekezlet a 48-as népkörben.** Ma este 6 órakor a 48-as népkör helyiségében a városatyák egy része értekezletet tart, amelyen megbeszélnek a közgyűlés tárgyait.

* **Talált gyermek.** Tegnap reggel a váradi piacra igyebezték a szent-jánosiak. Özv. **Pénzes** Mihályné magában indult el és amint bandukolt az országuton, egy nagy csomagot láttnak szemel. Rögtön odasiet és akkor látja, hogy az, a mit csomagnak gondolt, egy körülbelül három hetes gyerek pólyában. A meglepett asszony álmélkodva vette fel a csepp lelenzet, ki éktelen sírásra fakadt és ezáltal még jobban maga köré csődítette az anélkül is figyelmessé lett vásárosokat. Pénzesné rögtön visszafordult Szent-Jánosra és bevitte a cseppséget a község házára, hadd viseljék ott gondját. Anynyit már meg is tettek, hogy körözik a lelketlen anyát, kinek kiléte eddig még nincs megállapítva; annyit sejtenek mindössze, hogy az anya a Körözsebe akarta vetni az ártatlan csecsemőt, de megriadva gonosz tettétől, az országot szélére tette le, bizva a jólelkű emberek még jobb szívében.

* **Ki az óra?** A rendőrség letartóztatott tegnap egy **Cseke** Sándor nevű napszámos embert, aki egy értékes női arany órát próbált értékesíteni. Csekét kérdőre vonták, hogy hol szerezte az órát s miután azt megmondani

nem tudta, letartóztatták. A rendőrségen **Cseke** azt, hogy az órát hol vette, nem akarja megmondani. A rendőrség megindította a nyomozást.

* **Egy tanító sikere.** **Vaday** József községi tanítót, az ismert nevű tanügyi író újabb kitüntetés érte. **Vaday** régebben dolgozik már egy oly munkán, mely a földrajzot rajzoltatva tanítva adja a gyermekek elé, munkájából egy részt Budapestre, a »Földrajzi Társasághoz« küldött, a mely most őt a földrajzi társaságnan tartandó felolvasásra hívta meg.

* **Jóváhagyott alapszabályok.** A belügyminiszter a nagyváradai verseny-egylet alapszabályait a bemutatási záradékkal ellátta.

* **Halálozás.** Részvétellel vettük a következő gyászjelentést: Özv. **Kajaba** Antalné szül. **Vladár** Jozefin ugy maga, valamint gyermekei: **László** és **Mariska**, ugy az elhunyt apósa id. **Vladár** János, sógorai és sógornői érkeserői **Fráter** Ferencz nejével szül. **Vladár** Irmával és kis fiokkal, **Horváth** Sándor nejével **Vladár** Gizellával és gyermekeikkel, ifj. **Vladár** János és számos más rokonok nevében is fájdalmas szívvel tudatják a legjobb férj, atya, vő, sógor és rokonnak pókatelegdi **Kajaba Antal** nyug. kir. törv. bírónak f. év nov. hó 6-án este fél 7 órakor élte 82-ik, boldog házassága 6-ik évében rövid szenvedés és a halotti szentségek ájtatos felvétele után történt csendes elhunytát. A megboldogult halott földi maradványai f. hó 9-én d. e. fél 10 órakor fog Posta-utca 360-ik sz. alatti lakásnál a róm. kath. egyház szertatása szerint beszenteltetni s az olasz-i róm. kath. plébánia templomban tartandó engesztelő szent mise-áldozat bemutatása után az olasz-i sírkertben örök nyugalomra tétetni. Mely végtisztességtételre az elhunyt rokonai, kartársai és barátai tisztelettel meghívotnak. Nagyvárad, 1899. nov. hó 7-én. Az örök világosság fényeskedjék neki!

A transzváli háboru.

A helyzet a natali harcztéren nem változott. **Ladysmith** és **Colenso** ostroma folyik szakadatlanul és daczára annak, hogy a londoni táviratok elárasztják a világot, minden jel arra mutat, hogy a két erősség nem sokáig tartja magát. Arról, hogy az utban lévő angol segélycsapatok mikor érkeznek meg, semmi pozitív hír nincs.

Ma érkezett távirataink a következők:

London, nov. 7. Egy **Ladysmith**ből éppen most érkezett szavahihető hírnök, a ki az éjjel keresztül hatolt a búrok vonalán, azt jelenti, hogy csütörtökön heves ütközet folyt **Ladysmith** körül, a mely leghevesebb volt a **Tathams-ram** mellett, **Ladysmith**től nyugatra. Az angolok a búrokat, a kiknek nagy veszteségük volt, visszakergették táborukba. **Harmincz** búr lovast elfogtak. Pénteken folytatódott a csata. A búrok a **Nordwattham-hegy**ről, a **Pepworth-ram** mellett, ágyuztak. Az ellenséget újra visszakergették táborába nagy veszteséggel. Egy erős tüzezcsoapat a tábor baloldalán olyan hadállást foglalt el, a mely a **Besters-Station**nal szemben három farmot dominál. Egy kis csapat a déli oldalon, **Pieter-Station** mellett ütötte föl táborát, a mely a vasutat dominálja. **Colenso**nál az angoloknak nem volt veszteségük. Egy csapat tengerészeti katonaság ma ágyukkal visszatér **Pietermaritzburg**ba a lakosság védelmére. A búrok vesztesége a **Tathams-ram** mellett vitt csatában halottakban, sebesültekben és foglyokban állítólag 800 ember volt.

Páris, nov. 7. A **Zanzibar** német hadihajó, a mely **Zanzibar** felé tart, tegnap utasok nélkül **Port-Said**ba érkezett, a hol 33 utast vett föl és azután elhagyta a csatornát. Ma utána ment a **Fearless** angol ágyunaszád, hogy ellenőrizze.

London, nov. 7. A natali kormány, mint **Pietermaritzburg**ból jelentik, proklamációt bocsátott ki, a mely semmisnek nyilvánítja **Oranje** szabadállamnak az upper-tugelai vidék bekebe-

lezéséről szóló proklamációját. A nautai városokban, Durbanban, Ipingóban, Krantzloofban és Malvenben behívták a lövészegyesületeket. Murray volt miniszter irreguláris hadtestet szervez. A fagyasztott húsra és a vágómarhára kivetett vámot megszüntették. De Aar és Oranje-River városokban kihirdették a hadijogot. Schreiner miniszterelnök utasította a hatóságokat, adják tudomására a lakosságnak, hogy a hadijog érvénye csak ideiglenes és nem érinti a polgárok jogait, sem nem kényszeríti őket, hogy az ellenségeskedésben részt vegyenek.

Maszeruból (Bázutoföld) azt jelentik, hogy a kormány nem titkolja a benszülöttek előtt a ladysmithi katasztrófát, sőt ellenkezőleg, tudomására adta az európaiaknak és a benszülötteknek, hogy merő harci véletlenről van szó. A kormány jobbnak tartja, hogy mindenki megismerje a való tényállást és hogy a szerencsétlenség ne maradjon titokban, mint a búroknál. A jelentés megemlíti, hogy úgy a bázutók, mint az európaiak biznak a kormányban.

Palmas, nov. 7. Angol cizirkálóják rendkívül szigorú ellenőrzést gyakorolnak a gyanus járművek tekintetében.

Páris, nov. 7. A Figarónak azt jelentik Berlinből, hogy Németország elhatározta az Angolától délre eső Tiger-öböl megszállását, ha Anglia megszállja a Delagoa-öblöt. Angliában állítólag tudják ezt és ez az oka, hogy Anglia nem szállít partra katonaságot a Delagoa-öbölben.

London, nov. 7. Mielőtt elhatározták Colenso kiürítését, az ellenség megkísérelte a gyalogság előrs-vonalának elvágását. A kis csapat azonban idejekorán jó segítséget kapott. Az angol ágyúk lövéldözése hatásos volt. A búrok részén sokan estek el. Tizenkét halottat a csatatéren hagytak. Azonkívül megölték a búrok részén husz lovat, a többi elfutott. Az angol haderő visszavonását Colensóból főleg azért határozták el, mert a pozíciót tarthatatlanná tette egy hosszú ágyusor, a melyet az ellenség föllállított.

London, nov. 7. Érdekes hír érkezett a búrok hadviselési módjára vonatkozólag. Pénteken reggel a búrok Colensot bombázták, de vigyáztak, hogy a Colensoi hidban, mely Afrika legnagyobb hidja, kárt ne tegyenek.

EGYESÜLETEK.

A Bihar megyei kör közgyűlése. A »Bihar megyei kör« folyó hó 4-ikén tartotta az évi második közgyűlését a belvárosi »Sas« kör helyiségeiben.

A közgyűlést Pap Illés elnök nyitotta meg; ezután Erdős Adolf főjegyző olvasta fel a múlt ülés jegyzőkönyvét. Több jelentéktelenebb hivatalos előterjesztés után Berkovics René orvostanhallgató a »Gólya« című humoreszket, melyet Stern Ödön joghallgatóval közösen írt meg, előadta. A humoros felolvasás a kör tagjait elejétől végig a legerősebb hangulatban tartotta.

Homonnai Albert bölcsészethallgató három költeményét olvasta fel; az ifjú poétától — felolvasott költeményei után ítélve, — még sok szépet várhatunk. Végül Barta Andor orvostanhallgató gyönyörködtette szép hegedűjátékával a szépszámú jelenvöltokeket.

A szokásos pohárköszöntők most sem maradtak el. Különösen tetszett az *Atcél* Henrik festőművész tószája, melynek minden szava megnevetette a hallgatóságot. A kör tagjai a késő éjjeli órákig maradtak együtt.

MULATSAG.

Középiskolai tanulók kolonja. A középiskolai felsőbb osztályu tanulók e hó 11-étől kezdve minden másodtk szombat este kolon-estélyeket rendeznek. Az estélyeket Sára Miklós jónévű táncmester vezetése alatt tartják meg s így azok sikere biztosítva van. A

kolon-estélyekre a városból igen sokan készülnek. A rendezőség ezekre a következő meghívót bocsátotta ki: »A nagyváradi középiskolai felsőbb osztályu tanulók f. hó 11-én és a reá következő minden második szombaton bezárólag január 20-ig a »Zöldfa« szálloda nagytermében Sára Miklós táncztanító vezetése alatt zártkörű kolon-estélyeket rendeznek, melyekre kívül czimzettal tisztelettel meghívja a rendezőség. Belépti díj 1 korona. A meghívó kívánatra előmutatandó. Kezdeté 8 órakor.

A kereskedő ifjak tánczestélye. Ma szerdán, azaz november hó 8-án tartják meg a második zártkörű kolon-estélyüket a Zöldfa szálloda nagytermében a kereskedő ifjak, amely már az első után ítélve még sikerültebbnek ígérkezik. A rendezőség ez ideig a teljes névsorát még nem mutatta be, többek kívánatára azonban itt közlik: Aszódi Márton, Bartha Aladár, Brand Jenő, Erdélyi József, Friedl Gyula, Fischer Sándor, ifj. Gáll László, Grósz Mór, Hirschl Lajos, Jörös J. Zoltán, Károlyi Antal, Kertész Miklós, Kohn Béni, Lányi Mór, Lórintzy Viktor, Lórintzy Rezső, Mendel Hermann, Mihálstädter Sándor, Merkadó Zsigmond, Paksy Ferencz, Roth A. Gyula, Rein Jenő, Spiller Áron, Szunyogh Sándor, Spreng Vilmos, Stern Márton, Stern Endre, ifj. Voszka Ferencz, Weisz Vilmos, Weisz Gyula, Weisz Jenő, Zsunk Miklós.

REGÉNY-CSARNOK.

A Morva-falu madonnája.

— Kőbányai emlékeimből. —

Írta: Kontur Béla

7

És néhány hét múlva megjelent a hivatalos közlönyben a kinevezés. Minekelölte megjelent volna, Biszkup barátunk sem volt téllen, mert benfentes vala az igazgató urnál. Akkor, mikor az igazgató ur a gyárban mérnökgyakornok volt, tehát husz-huszonöt év előtt, ő tisztogatta az ő czipőit és ruháit. Biszkup elkezdte a szegény fiatal embert rágalmazni, azt beszélte felőle, hogy korhely, hogy hamisan szokott kártyázni, hogy erkölcsstelen életet él . . .

Igy történt aztán, hogy nem Apágyi Rezsőt neveztek ki, hanem Piros Sándort, a kinek hat gyermeke volt . . . Piros Sándor napidíjas felesége elment az igazgatóhoz és letérdepelt előtte hat gyermekével egyben és így kitérte (azaz hogy kitérdelték), hogy Apágyi Rezső mellőztetésével Piros Sándort neveztek ki hivatalnoknak . . . (Jól is tették!)

Apágyi borzasztó dühbe borult s egy beadványban leköszönt állásáról, de a beadványban sértő kifejezéseket használt a gyár igazgatósága ellen. Többek között ezt: »jóllehet a lajtorjára föltolt urak között olyanok is találkoznak, a kik még akkor, amikor én már a gyár szolgálatában állottam, hátulgombolós nadrágban jártak . . .«

Az igazgató ur nem fogadta el Apágyi lemondását, hanem a sértő kifejezések miatt vizsgálatot indított ellene s fegyelmi uton elbocsátotta. Biszkuppal jegyzőkönyvet vettek föl, a ki becsületszavára fogadta, hogy Apágyi egy közönséges korhely s egyik lakatos, Biszkupnak a segédje, szintén úgy tanuskodott . . .

A fegyelmi választmány előtt Apágyi önértzetesen visszautasította ezen vádakat s kijelentette, hogy ő nem korhely s igenis barátja a bornak, mely a munkás karjában erőt ad s ajkait dalra nyitja (mint Edmondo de Amicis mondja), »mely fölmelegíti a vénék ereit, melyből támad a barátság mosolya s a szerelem szikrája . . .« Ennek alapján az ítéletet önbeismeréssel okolták meg, mint a haditörvényszékek szokták . . .

Az igazgató véghetetlen szigorú ember volt »besszemerezt« szív, a ki ellent mondást nem tűrt, de igazságtalanságot nem cselekedett senki ellen. Átiratban értesítette Apágyit, hogy vonja vissza a beadványt s ő megfogja semmisíteni a fegyelmi hatóság határozatát, azonban át fogja helyezni Diós-Győrrre . . .

(Folyt. köv.)

TAVIRATOK.

Az Ugron-párt a delegációban.

Budapest, nov. 7. (Saját tud. táv.) Az Ugron-párt ma tartott értekezletén a delegációba Ugron Gábort és Holló Lajost jelölte. Polónyi Géza nem járult a határozathoz, hogy a párt képviseltesse magát a delegációban.

Gage leszállítás.

Budapest, nov. 7. (Saját tud. táv.) A Nemzeti Színház intendaturája merész kezekkel belé nyult a gage kérdésbe s egymásután szállítja le. Ma tudatta I. Nagy Ibolykával, hogy az eddigi ötezer frtos fizetése helyett 4400-at hajlandó adni, *Palotai* Piroskának ugyanannyit, *Vizvári* párnak az eddiginél ezer frttal kevesebbet, *Szacsuvay*-nének 5200 frt helyet 4500 frtot. Az intendáns ellen nagy a felzudulás e miatt. A ruhapénzt teljesen eltörölni akarja s ezentul a ruhákat a színház állíttatja ki.

A mócsai emberkinzás.

Komárom, nov. 7. (Saj. tud. táv.) A komáromi kir. törvényszék ma kezdte meg tárgyalni a mócsai emberkinzás bűnpörét. A vádlottak egyike Szabó volt szolgabíró jóképű fiatalember, kipödrött bajszszal, nagy szálas alak. Szabó tagadta a kinzást s csak holmi kicsiségeket ismer el. Egy kissé meglegyintette Kovácsot, a megkinzott földművest. Különben védi vádlott társát és Molnár volt számvevőt. Molnár volt számvevő igen antipathikus kinézésű, hetyke viseletű. Az egész vádat nevetséges koholmánynak mondja, a mit ellenük koholtak. A tárgyalást délután folytatták.

Komárom, nov. 7. (Saj. tud. táv.) A kir. törvényszék délután kihallgatta a megkinzott Kovács István földművest, kinek vallomása a kinzásról borzalmat keltett.

A hirlapbélyeg eltörlése Ausztriában.

Bécs, nov. 7. (Saj. tud. táv.) A Reichsrath sajtóügyi bizottsága egyhangulag elfogadta a hirlapbélyeg eltörlését.

Pótvalasztás Angliában.

London, nov. 7. Exeterben ma Vincent Edgar konzervatív jelöltet választották be a parlamentbe 4030 szavazattal. Ellenjelöltje, Bright, 3371 szavazatot kapott. A konzervatív többség a legutóbbi választás óta 165 szavazattal erősödött. (M. T. I.)

Czáfolat.

Stockholm, nov. 7. Egyes lapoknak az a híresztelése, hogy Svéd- és Norvégország berlini és más diplomáciai képviselőitében Lagerheim berlini követnek külügyminiszterré való kinevezése miatt változások várhatók, a svéd távirati iroda jelentése szerint alaptalan. Lagerheim követ visszatért Berlinbe, hogy átadja visszahívó levelét. (M. T. I.)

Püspöki-konferencia Bécsben.

Bécs, nov. 7. Ma délelőtt Gruscha dr. poros elnöke alatt a hercegérseki palotában összeült a püspöki konferencia. Jelen voltak: Kopp (Boroszló), Missia (Görz), Schuster (Brács), Puzyna (Krakkó), Napotnik (Marburg), Kahn (Klagenfurt), Bauer (Brünn), és mint jegyzők Rössler (St. Pölten) és Riha (Budweis). Gruscha bíboros azzal nyitotta meg az értekezletet, hogy megemlékezett az elhunyt Schönborn bíborosról. A konferencia valószínűleg a hét végéig fog tartani. (M. T. I.)

Tüntetés a magyar felirat ellen Fiumében.

Fiume, nov. 7. (Saját tud. táv). Ma volt a villamos vasut megnyitása, mely nagy ellentüntetésekre adott alkalmat. A villamos kocsikon ugyanis magyar felírás van s ez volt az ellentüntetés tárgya. A zajongó nép a kocsik elé ment, megállította azokat, ordítottak s irridentista dalokat énekeltek. A rendőrség karddal verte szét a néptömeget s több elfogatásukat is eszközölt.

Fiume, nov. 7. A tüntetést a villamos magyar felirata miatt az autonomisták rendezték. Köztük volt Kuscher volt kir. ügyész, ki még e hó elsején is fölvette 100 frt nyugdíját. Délben százakra menő tömeg gyült össze az Alamich-téren s a via Andrásyn a vágány körül. A vonatot érkezésekor feltartóztatták s erre megindultak a magyarellenes szitkok, füttyülés, ordítás. A vonatba bojkott-czédulákat hajigáltak s felhangzott az irridentista nóta:

»Nella patria di Rosetti
Nou si parla che Italiana.«

(Rosetti hazájában csak olaszul beszélnek.)

Negyedóra mulva husz rendőr kivont karddal szétverte a tüntetőket s husz letartóztatás történt. A sineket a rendőrség megszállva tartja. Este újabb tüntetéstől tartanak. Az autonomisták jodoformmal fogják a kocsikat teleszórn.

KÖZGAZDASÁG.

Reich Jenő és Társa

Tőzsde jelentése.

— A »Tiszántul« eredeti távirata. —

Értéktőzsde.

Budapest, november 7.

Az irányzat csendes.

Osztrák hitel	368. 1/2
Magyar hitel	372. 3/4
Allamvasut	339.—
Rimamurányi	336. 1/2

Magyar jelzalog	235.—
Salgótarjáni	341.—
Wagon-kölcson	623.—
Allamosvasut	225.—
Magyar leszámítoló	251. 1/2
Iparbank	104.25
Budapest közuti	404.50
Kereskedelmi	101.50
Délivasut	65.08

Határidők.

Budapest, november 7.

Gabona. Gyenge.

Buza októberre	8.25
Buza áprilisra	5.03
Uj tengeri	6.68
Rozs okt.	5.17
Zab okt.	—
Káposzta, repce, aug.	—

Készáru 25,000 mm. változatlan.

Bécs, november 7.

Érték. Javult.

Osztr. hitel	368.20
Magyar hitel	372.40
Allamvasut	330.50

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1899. november 7-én.

Magyar aranyjárdék 4%	116.50
Magyar koronajárdék	95.—
Magyar vasuti kölcson aranyban 4 1/2%	120.—
Magyar vasuti kölcson ezüstben 2 1/2%	100.—
Magyar keletvasuti államkötvény 1876-ból	118.50
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	94.25
Italmérsi jog megváltási kötvény	99.30
Horváth-szlavón földtehermentesítési kötvény	96.—
Magyar nyeremény-sorsjegy-kölcson	163.—
Tiszaszabályozás és szegedi sorsjegyek kölcson	138.—
Osztrák járadék papírban	99.50
Osztrák járadék ezüstben	99.25
Osztrák járadék aranyban	117.25
Osztrák korona járadék	99.20
Osztrák államsorsjegyek	135.50
Osztrák magyar bankrészevény	905.—
Magyar hitelbankrészevény	372.25
Osztrák hitelintézeti részevény	368.20
Párisi vista	329.75
20 frankos arany (Napoleon'dor)	9.67
Németbirodalmi márka	120.60
London vista	47.85
20 márkás arany	11.77

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCKICS GYULA.

A társulat csak még rövid ideig marad Nagyváradon

HENRY CIRCUS

Nagyváradon, a Nagy-piacz-téren.

Ma, szerdán, november hó 8-án este 8 órakor.

JUTALOM ELŐADÁS

a közkedvelt bohócok COCCO és ARDINO javára.

Különösen humorisztikus műsor.

A jutalmazandók legujabb tréfáival-

Cocco mint karmester

Cocco mint kitünő ugró

egyszóval

COCCO itt, COCCO ott, COCCO mindenhol.

Továbbá az összes művész-csoport közreműködése.

Itt másodszer

Az elrabolt menyasszony.

Nagy némajáték a magyar népeletről, rendezve Henry igazgató által 6 képben előadja az egész társulat.

I. kép: Aratási ünnepély.

II. » A megakadályozott éjjeli zene.

III. » A cigányok között.

IV. » Eljegyzési ünnepély a falun.

V. » A cigánytáborban.

VI. » A cigányok üldözése.

Az előforduló táncokat Dessery ballet-mesternő tanította be és táncolja az összes balletszemélyzet.

6-ik képben nagy versenyugratás a legjobb ugrólovakkal több hölgy és ur által.

Helyárák mint rendesen.

Jegyek előre váltható: Pauker Dánielnél

Holnap, csütörtökön, november 9-én délután 4 órakor

Gyermek és tanuló előadás

Este 8 órakor nagy előadás

Számos látogatásért esd

mély tisztelettel

Henry,

tulajdonos és igazgató

VASUTI MENETREN D.

Érvényes 1899. évi október 1-től.

Nagyvárad—Belényes—Vaskóh.				Vaskóh—Belényes—Nagyvárad				Nagyvárad—Gyoma				Gyoma—Nagyvárad.			
V. v.		Sz. v.		Sz. v.		Th. v. sz. sz.		V. v.		Sz. v.		Sz. v.		V. v.	
Nagyvárad ind.	3 50	2 40	Vaskóh ind.	4 30	2 —	Nagyvárad ind.	5 50	2 37	Gyoma ind.	3 40	2 00				
V.-Velenceze »	4 05	2 51	Lunka-Rézbánya »	4 42	2 43	Ósi »	6 08	2 51	Déva-Ványa »	4 37	3 03				
Félix-Fürdő »	4 32	3 13	Szudrics »	5 09	3 12	Uj-Palota »	6 24	3 05	Körös-Ladány »	5 13	4 12				
Kardó »	4 50	3 27	Belényes »	5 37	3 52	Gyires »	6 41	3 17	Szeghalom »	5 40	4 23				
Magyar-Gyepes »	5 50	4 17	Sonkolyos »	5 58	4 15	Körösszeg »	7 02	3 36	Vésztő »	6 12	5 02				
Tasádfő »	6 07	4 31	Belényes-Ujlak »	6 10	4 27	Szakál »	7 39	4 05	Kót »	6 38	6 95				
Drák-Cséke »	6 30	4 45	Borz »	6 19	4 37	Nagy-tóti »	7 55	4 21	Iráz »	6 52	6 26				
Magyar-Cséke »	6 50	5 —	Sólyom »	6 35	4 58	Komádi »	8 25	4 32	Komádi »	7 10	7 59				
Dusesd »	7 05	5 12	Gyanta »	6 56	5 19	Iráz »	8 42	4 49	Nagy-tóti »	7 22	7 15				
Szombatság-Rogoz »	7 46	5 47	Hollód »	7 10	5 —	Kót »	9 19	5 14	Szakál »	7 48	7 42				
Hollód »	7 58	5 58	Szombatság-Rogoz »	7 31	6 03	Vésztő »	9 44	5 32	Körösszeg »	8 11	8 19				
Gyanta »	8 12	6 11	Dusesd »	7 55	6 34	Szeghalom »	10 34	6 13	Gyires »	8 33	8 33				
Sólyom »	8 38	6 36	Magyar-Cséke »	8 07	6 49	Körös-Ladány »	11 —	6 31	Uj-Palota »	8 47	8 56				
Borz »	8 53	6 50	Drák-Cséke »	8 26	7 17	Déva-Ványa »	12 03	7 21	Ósi »	9 03	9 19				
Belényes-Ujlak »	9 05	7 01	Tasádfő »	8 40	7 33	Gyoma érk.	12 45	8 06	Nagyvárad érk.	9 20	9 34				
Sonkolyos »	9 18	7 13	Magyar-Gyepes »	8 54	7 50										
Belényes »	10 04	7 47	Kardó »	9 27	8 31										
Szudrics »	10 27	8 09	Félix-Fürdő »	9 40	8 45										
Lunka-Rézbánya »	10 56	8 34	V.-Velenceze »	10 01	9 09										
Vaskóh érk.	11 12	8 49	Nagyvárad érk.	10 11	9 19										

Nagyvárad—Érmihályfalva				Érmihályfalva—Nagyvárad.			
Vegyes v.		Sz. v.		Sz. v.		Vegyes v.	
Nagyvárad ind.	6 50	5 43	Érmihályfalva ind.	5 05	5 24		
B.-Püspöki »	7 17	5 59	Érselind »	5 37	6 08		
Bihar »	7 44	6 22	Székelyhid »	6 14	6 43		
Paptamási »	8 13	6 48	Nagykágya »	6 27	7 03		
Gyapoly »	8 29	7 03	B.-Diószeg »	6 42	7 23		
B.-Diószeg »	8 52	7 24	Gyapoly »	6 59	7 28		
Nagykágya »	9 07	7 38	Paptamási »	7 24	8 20		
Székelyhid »	9 40	8 03	Bihar »	7 45	8 08		
Érselind »	10 08	8 26	B.-Püspöki »	8 05	8 02		
Érmihályfalva érk.	10 44	9 —	Nagyvárad érk.	8 21	9 15		

Székelyhid—Margitta				Margitta—Székelyhid			
V. v.		V. v.		V. v.		V. v.	
Székelyhid ind.	9 50	7 55	Margitta ind.	4 35	4 45		
Apátkeresztur »	10 46	8 41	Monos-Petri »	4 46	4 56		
V.-Ábrány »	11 03	8 55	V.-Ábrány »	4 57	5 08		
Monos-Petri »	11 16	9 06	Apátkeresztur »	5 13	5 26		
Margitta érk.	11 28	9 16	Székelyhid érk.	5 54	6 07		